

Motion till riksdagen 2012/13:N387

av **Jens Holm m.fl. (V)**

Solenergi

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om planeringsmål för solenergi.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nettodebitering.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av solvärmestöd.

2 En ljusnande framtid – satsa på solenergin

Energi från solen finns i oändliga mängder. Ändå används bara en mikroskopisk del för att producera energi. Även om en stor del av den solenergi som når jorden inte går att ta tillvara finns det ändå en enorm potential att utnyttja solen som kraftkälla mycket effektivare än idag. Många länder har upptäckt detta. I Sverige står solenergin än så länge och stampar, trots stort intresse bland företag, offentlig sektor och privatpersoner. Vänsterpartiet vill kraftigt öka produktionen av ren el från solen. Nedan skriver vi mer om detta.

I takt med fallande priser på solceller har utbyggnaden av solenergianläggningar börjat ta fart i världen. I fjol var solceller det elenergislut som växte snabbast i Europa. I världen installerades 30 gigawatt (GW) förra året, varav den största delen i Europa. Totalt finns 69 GW solceller installerat i världen. Det motsvarar en årlig produktion på 85 terrawattimmar (TWh), eller lika mycket som elbehovet hos 20 miljoner europeiska hushåll.

2.1 Solrevolutionen i Tyskland

Tyskland är i särklass världens största producent av solenergi, med ungefär 36 procent av världsproduktionen. Idag står solcellsproduktionen för fyra procent

Fel! Okänt namn på

av Tysklands totala elproduktion. Sommartid är produktionen förstås mycket större. I slutet av maj i år levererade de tyska solcellerna 50 procent av landets totala elbehov under en kortare tid (motsvarande produktionen från 20 kärnkraftsreaktorer). Solenergi är en del av den tyska basindustrin, som är stora tillverkare av solceller, moduler, växelriktare och andra komponenter som behövs inom solelsproduktionen. Solcellsproduktionen i Tyskland sysselsätter idag 128 000 personer inom ungefär 10 000 företag. Det finns exempel på att svenska företag och svensk teknik har flyttats till Tyskland, där marknaden finns (exempelvis svenska Solibro som i slutet av 2006 köptes upp av tyska Q-Cells, som i sin tur nyligen har köpts upp av ett kinesiskt bolag). Den snabba tyska utbyggnaden av solenergi är direkt kopplad till politiska beslut. Tysklands stora energiomställning Die Energiewende handlar om att kärnkraften helt och hållet ska vara avvecklad år 2022 och att 80 procent av energiproduktionen ska vara förnybar senast 2050. Det är alltså den förnybara energin som ska växa. Åtta kärnkraftsreaktorer har redan stängts i Tyskland.

Enligt tyska naturvårdsverket har stängningen av kärnkraftsreaktorerna hittills inte lett till några ökade utsläpp av koldioxid. Det är främst solenergi och vindkraft som har byggts ut när reaktorerna har stoppats samt att man satsat kraftigt på energieffektivisering. En annan bärande del i den tyska energiomställningen är lagen om förnybar energi, EEG (Erneuerbare Energien Gesetz), som garanterar producenterna av förnybar energi ett fast pris för den el de producerar och ger den förnybara energin företräde i elnätet framför t.ex. kol och kärnkraft. Med EEG är det lätt för tyska hushåll att ta ett banklån för exempelvis utbyggnad av solceller på taket. Kanske håller det tyska systemet på att rita om de traditionella ägarförhållandena på energimarknaden.

Hushållen har nämligen blivit stora producenter av förnybar energi, i synnerhet solenergi. I dagsläget producerar en miljon tyska hushåll sin egen el med hjälp av solceller. Enligt radioprogrammet Klotet står de tyska hushållen idag för 40 procent av den totala produktionen av förnybar energi i Tyskland. De fyra stora energibolagen – där Vattenfall är ett – står för endast 6,5 procent. Den resterande delen ägs av främst banker och lantbrukare (Sveriges Radio, Klotet den 22 augusti 2012). Hushållen håller på att gå från att vara passiva konsumenter till producenter av ren energi.

2.2 Danmark större än Sverige

Även i Danmark växer solelen fort. Mellan 2006 och andra kvartalet 2012 tiofaldigades installationerna av sol i Danmark, från 2,9 till 29 MW. Trots en mycket större yta har Sverige i dagsläget endast hälften av Danmarks installerade solelskapacitet. Skälet till den snabba danska utbyggnaden är att man 2010 uppgraderade det tidigare systemet med nettodebitering samt allmänt sjunkande priser på solceller. Med det danska systemet – som är inriktat på småskalig produktion av förnybar el – kan producenterna tanka ut sitt överskott på elnätet och kvitta det mot sin elräkning. Danmark har också

antagit en energistrategi med målsättningen att senast 2050 vara helt oberoende av fossila energikällor.¹

2.3 Sverige

Tyvärr ligger Sverige långt efter Tyskland och Danmark. Under ett par timmar i fjol installerade tyskarna lika mycket solet som Sverige gjorde under hela 2011. Sverige har i dagsläget 15,5 MW solceller installerat, motsvarande endast 0,01 procent av den totala elproduktionen i Sverige. Under 2011 installerades 4,3 MW, vilket var en ökning med 60 procent jämfört med året före.² I år kommer troligen 6–7 MW att installeras. I relativa termer är detta en intressant och kraftig ökning, men i absoluta tal spelar solet i dagsläget en i praktiken obetydlig roll för Sveriges totala energimix. Sverige har inte system med nettodebitering. Frågan har utretts flera gånger, men regeringen har inte lagt fram något konkret förslag. Istället har de låtit utreda frågan igen. Det första öronmärkta solcellsstödet infördes 2005 och löpte ut 2008. Nu finns ett öronmärkt solcellsbidrag på 60 miljoner kronor per år. Bidraget finansierar installation och material till 45 procent och kan sökas av både privatpersoner och företag eller offentlig sektor. Solcellsbidraget infördes 2009 och ska löpa i tre år.

Regeringen har genom höstbudgeten beslutat att förlänga detta stöd. Dessvärre blir det totalt sett lägre än dagens nivåer under de fyra år som stödet ska finnas. Solcellsbidraget har hittills varit mycket populärt. Enligt Energimyndigheten är bidraget översökt med ca tre gånger så mycket. Prognosen är att ansökningarna kommer att fortsätta att strömma in (Energimyndigheten muntlig uppgift den 17 september 2012). I dagsläget finns det ungefär 1 200 ansökningar som väntar på besked om solcellsbidrag. Detta skapar stor osäkerhet för alla de 1 200 personer, företag och enheter inom offentlig sektor som inte vet om de kommer att få bidrag eller inte. Osäkerheten blir förstås en hämsko för hela solemarknaden. Det kan vara värt att påminna om att de borgerliga partierna lovade utvecklat stöd till solet och solvärme i valrörelsen 2010. I det s.k. Jobbmanifestet skrev man: ”Ytterligare insatser görs för att stimulera utvecklingen av solceller och solvärme.” (Jobbmanifestet, s. 37.)

Solvärmebidraget på 25 miljoner kronor har redan avskaffats. Solcellsbidraget får finnas kvar, men på lägre nivå. Solenergin kan också dra nytta av elcertifikatssystemet. Men eftersom det är billigare att installera el från andra förnybara energikällor blir solenergin förlorare i elcertifikatssystemet. I Sverige finns inte heller något klart planeringsmål för solceller. Om det inte finns något uppsatt mål försvåras ambitionshöjningar. I Sverige finns en handfull tillverkare av solcellsmoduler, dvs. solceller sätts ihop till större enheter (Eco

¹ *National Survey Report of PV Power Applications in Denmark 2011*, June 2012, www.iea-pvps.org.

² *National survey report of PV power applications in Sweden 2011*, IEA PVPS.

Fel! Okänt namn på

Supplies, Artic Solar, Latitude Solar, Swemodule, Absolicon Solar). Traditionella industriföretag som ABB spelar, och kan i framtiden spela, en ännu viktigare roll som producenter av ledare, växelriktare och andra solcellskomponenter. De företagen är idag hårt pressade av sjunkande marknadspriser och konkurrens från främst Kina. Men utvecklingen är inte oväntad. Produktionspriset för solceller har rasat och i dagsläget finns en överkapacitet i solcellsproduktion. Det är naturligt att vänta sig en konsolidering av marknaden där mindre framgångsrika företag slås ut och där de duktiga finns kvar samt slås ihop med andra företag. Men det finns också en växande marknad för installatörer och serviceföretag för uppsättning av solceller. Några av de svenska företagen är Direct Energy, Glacell, Nordic Solar, Solarit, Solect Power, Gridcon och Egen El. Om solenergimarknaden verkligen tar fart i Sverige väntas dessa och många nya företag växa kraftigt. Installation och service är inte lika konkurrensutsatt verksamhet på den internationella marknaden som klassisk hopsättning av solceller.

Flera energibolag erbjuder idag sina kunder att köpa den el som producerats. Det är bra, men är inget "riktigt" nettodebiteringssystem eftersom elen köps till ett pris långt under marknadspriset. Stora energibolag som Fortum och Vattenfall erbjuder idag också färdiga paket med solceller som kan sättas upp på fastigheter mot betalning (för detta kan man få bidrag från Energimyndigheten). Vänsterpartiet ser stora möjligheter till en kraftfull utbyggnad av solelen i Sverige. Vi tror att den största potentialen finns i att bygga på redan befintliga byggnader, exempelvis tak till offentliga byggnader, industri-lokaler, lager och förstås privatbostäder.

Enligt rapporten Potentialstudie för byggnadsintegrerade solceller i Sverige från Lunds tekniska högskola (Elisabeth Kjellsson, 2000) finns det i Sverige 400 miljoner kvadratmeter byggnadsyta (främst tak i olika konstellationer) som är lämplig (definierat som att de kan ge minst 70 procents avkastning) för att täckas med solpaneler. Om solceller skulle installeras på den ytan skulle det motsvara en årlig produktion på 40 TWh, dvs. ungefär lika mycket som från den svenska kärnkraften. Detta kan låta utopiskt, och vi tror inte heller att solenergin vinner på planer som i praktiken inte går att genomföra. Men det är helt klart att det finns en enorm potential som idag inte utnyttjas. Sverige har samma solinstrålning som Tyskland och Danmark. I de länderna har man kommit mycket längre. I Danmark och Tyskland börjar solelen att spela en reell roll som producent av ren energi för hushåll och industrin. Solenergin skapar jobb och välfärd. Det är inte några klimatologiska orsaker som skapar skillnaden mellan våra länder, utan politiska. Det är dags att ändra på det.

3 Vänsterpartiets förslag

Vänsterpartiet vill avveckla kärnkraften och satsa på 100 procent förnybar energi. Med en politisk målsättning om 100 procent förnybar energi och ett avvecklande av kärnkraften skapas de bästa förutsättningarna för att kraft-

samla kring den förnybara energin. Se mer i motion 2012/13:N300 och 2012/13:N294.

Vänsterpartiet vill se en kraftfull utbyggnad av solenergin även i Sverige. Vi vill ha mer ren energi och nya gröna jobb. För detta krävs i det korta perspektivet öronmärkta stöd och på längre sikt långsiktiga förmånliga styrmedel. Vänsterpartiet föreslår därför nationella planeringsmål för både solceller och solvärme. Branschorganisationen Svensk solenergi har satt 4 TWh solceller och 4 TWh solvärme till 2020 som förslag till planeringsmål. Med tanke på fallande priser på solceller och med Vänsterpartiets kraftiga höjning av solcellsbidraget bedömer vi att 5 TWh solceller och 4 TWh solvärme till 2020 är realistiska planeringsmål. Med planeringsmål får branschen och hushållen en tydlig signal om att solenergi är värt att satsa på. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att solenergin ska kunna växa kraftigt behövs ett system med nettodebitering och avstämning på elräkningen var sjätte månad. Med nettodebitering ska producenten av förnybar energi kunna tanka ut sitt överskott på elnätet och kvitta det mot sin elräkning. Systemet är tänkt att nå småproducenter varför det behövs en begränsning för hur många KWh som får tankas ut per år. Vi ser framför oss ett liknande system som införts i en mängd länder, t.ex. Danmark. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vi välkomnar att regeringen i höstbudgeten förlänger solcellsbidraget. Men bidraget på 60 miljoner kronor för 2013 och 50 miljoner för de nästföljande åren är alldeles för lågt. Ungefär 1 200 personer, företag och verksamheter inom offentlig sektor står idag på väntelista för att kunna ta del av bidraget. Det behöver alltså höjas. Vi föreslår att bidraget höjs till 250 miljoner kronor. Bidraget ska kunna sökas av privatpersoner, offentlig sektor, företag och organisationer. Bidraget ska täcka ungefär hälften av kostnaden för material samt installation. Detta tas upp i vår motion 2012/13:N386 Utgiftsområde 21.

Vi vill också återinföra det öronmärkta bidraget för solvärme. Det var ett misstag av regeringen att avskaffa detta. Priset på solfångare är ännu inte på nivåer så att den storskaliga utbyggnad som vi vill se ska kunna förverkligas. Bidraget ska kunna sökas av privatpersoner, offentlig sektor, företag och organisationer. Bidraget ska täcka ungefär hälften av kostnaden för material samt installation. Vårt förslag är att ett årligt bidrag på 30 miljoner kronor införs. Vad som ovan anförts om införande av solvärmestöd bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Detta tas upp i vår motion 2012/13:N386 Utgiftsområde 21.

Vi vill också satsa på ökad forskning och utveckling inom energiområdet. Särskilt viktiga är här områden som solenergi, smarta nät och energilagring. Vi avsätter 200 miljoner kronor till detta för 2013 och åren därefter och återkommer till energiforskningen när regeringens proposition kommer.

Detta tas upp i vår motion 2012/13:N386 Utgiftsområde 21.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 1 oktober 2012

Jens Holm (V)

Kent Persson (V)

Siv Holma (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)